

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHAZI ES ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen belenként egyszer szombaton, másfél lpen.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

Ó R Á K .

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák
medenczék és borkancsók

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokat és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok!

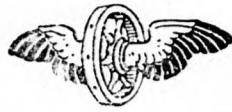
Pontos
kiszolgálás ;
jutányos
árak !

Arjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz

Az ev. ref. egyházak szállítója,

A vonatok indulása Debreczen állomásról. — Érvényes 1908. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	hova ?	vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	hova ?
1713	2 20		szv.	Püspökladány, Budapest k. p. u.	1705	12 10		szv.	Budapest k. p. u.
1706	2 44		"	Máramarossziget, Körösmező	4404	12 15		"	Hajdunánás, Tiszalök
4212	4 3		vv.	Tiszafüred, Füzesabony	1702	12 20		gyv.	Máramarossziget, Körösmező
1721	5 09		mtv.	Püspökladány	4710	12 26		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
1710	5 10		szv.	Szatmárnémeti	4716*)	2 20		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
4702	5 15		"	Nyiregyháza, Szerencs	1770	3 11		tvsszsz	¹⁾ Érmihályfalva
4402	5 30		mtv.	Hajdunánás, Tiszalök	1745	3 45		"	Püspökladány
4408	8 09		"	Hajdunánás	1708	3 56		szv.	Máramarossziget, Körösmező
4704	8 51		szv.	Nyiregyháza, Szerencs	4706	4 28		"	Nyiregyháza, Szerencs
1703	8 57		gyv.	Budapest k. p. u.	4406	4 36		"	Hajdunánás, Tiszalök
4512	9 41		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes	1701	4 42		gyv.	Budapest k. p. u.
1742	10 00		tvsszsz	Királyháza	4514	4 51		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes
4204	11 33		szv.	Tiszapolgár, Tiszafüred, Füzesabony	4214	4 56		"	Tiszapolgár, Tiszafüred
1747	11 28		tvsszsz	Püspökladány	1704	6 57		gyv.	Szatmár-Németi
4414	11 11		mtv.	Hajduböszörmény	4410	7 00		mtv.	Hajdunánás
					4708	7 06		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
					1709	9 00		"	Püspökladány, Nagyvárad
					4714	10 38		mtx.	Nyiregyháza
					1707	10 40		szv.	Budapest k. p. u.
					1712	10 53		"	Máramarossziget

¹⁾ Csak a debreczeni országos vásárok két napján közlekedik.
*) Április 1-től újból fog közlekedni.

Jegyzet
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 12 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

A vonatok érkezése Debreczen állomásra. — Érvényes 1908. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?	vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?
1713	1 29		szv.	Máramarossziget	1702	12 08		gyv.	Budapest k. p. u.
1706	2 18		"	Budapest k. p. u.	4413	2 00		mtv.	Hajduböszörmény
1720	5 03		"	Nagyvárad, Püspökladány	1744	2 51		tvsszsz	Püspökladány
4713	6 35		mtv.	Nyiregyháza	4513	3 05		vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske
1711	6 48		szv.	Királyháza	4705	3 24		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
4401	7 14		"	Tiszalök, Hajdunánás	1708	3 36		"	Budapest k. p. u.
4511	7 20		vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske	4403	3 40		mtv.	Tiszalök, Hajdunánás
1742	7 46		tvsszsz	Püspökladány	1701	4 22		gyv.	Körösmező, Máramarossziget
4211	7 54		vv.	Tiszafüred	4213	5 31		vv.	Füzesabony, Tiszafüred
4701	8 04		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4405	6 30		szv.	Tiszalök, Hajdunánás
1703	8 46		gyv.	Szatmár-Németi	4715*)	6 33		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
1722	9 36		mtv.	Püspökladány	1709	6 43		szv.	Szatmár-Németi
4407	11 26		"	Hajdunánás	1704	6 49		gyv.	Budapest k. p. u.
4703	11 22		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4707	8 46		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
1705	11 40		"	Körösmező, Máramarossziget	4515	9 25		vv.	¹⁾ Derecske
					1712	9 46		szv.	Budapest k. p. u. Püspökladány
					1707	10 12		"	Körösmező, Máramarossziget
					4400	10 13		mtv.	Hajdunánás
					4203	10 07		szv.	Füzesabony, Tiszafüred, Tiszapolgár
					4711	10 26		"	Szerencs, Nyiregyháza

¹⁾ Május 15-től szeptember 15-ig csak ünnepek és vasárnapokon közlekedik.
*) Április 1-től újból fog közlekedni.

Jegyzet.
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 15 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen belenként egyszer szombaton, másfel 12-en.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

VIII-ik Zsoltár.

Óh Felséges Ur! Kegyelmes Istenünk!
Csodákról beszél a Te neved nekünk!
Kicsiny ez a föld dicsőségednek,
Tul hat határin a nagy egeknek!

A csecsemők is dicsőítnek Téged,
Neved hallatán már fél ellenséged,
Elrejtőzködni siet remegve
Mintha nem volna bárhol kezekben!

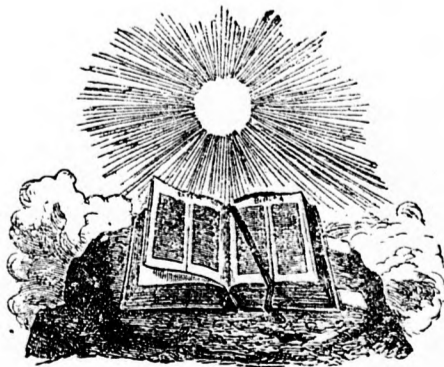
Mikor az égre felvetem szememet
Ámulva nézem felséges remeked
És mig szemlélem magamfeledten,
Ujabb ámulat fog el lelkemben:

Micsoda az ember? Gyarló kis féreg!
Hányszor felbosszant, megharagit Téged!
S Te Uram! mégis szereted azért,
Ápolod, véded akkor is ha sért!

Amiket rejtasz a földnek méhében
S elrendeztél fenn a színén szépen,
Meg a vizek hűs, sötét ölébe
S helyeztél a lég fényes keblére:

Mind neki adtad a bűnös embernek,
Mindannyit az ő hasznára rendelted . . .
Végtelen jóság amiről nekünk
Beszél szent neved Atyánk! Istenünk!

SZÉKI ÁKOS.

Az alföldi szekták melegágyairól.

Nem hiába tanítják az alföldről a mi természetudósaink, hogy valamikor tengerfenék volt; nagyon sok testi-lelki betegségnek a csírája itt találja fel melegágyát ezen a kiszáradt tengerfenéken, ezek mellett a nem régen lecsapolt mocsarak mellett. A magyar nép szellemi életének bacillusai rendszeresen itt ütik fel fejüket az alföldön. A babtizmus és nazarenizmus a mi egyházkerületünkben terjed a legnagyobb mértékben. Védekezünk is ellenük népies kiadványokban, tollal és élőszóval, de sok helyen kevés eredménnyel. A mi nem is csoda, mert hiszen ezeknek a szektáknak terjeszkedése, keletkezésének indokai körül meglehetősen tájékozatlanság uralkodik mi közöttünk lelkészek között is. Az egyházból való kilépéseknek épen azért nehéz útját vágni, mert a hazánkban fellépett szekták terjeszkedésének indokaival sokszor magunk sem vagyunk tisztában.

Csak egy kérdést vagyok bátor megkockáztatni. Mi annak az oka, hogy a felvidéki egyházakban, mondjuk a Tiszáninneni egyházkerületben a babtizmus és nazarenizmus csaknem ismeretlen fogalmak a nép előtt? Lám, aránylagvéve csak egy kis darab földrajzi területen is mennyire észlelhető az a nagy igazság, hogy a nagy természet befolyást gyakorol hitéletünkre, vallásos kedélyünkre is. A Borsod és Abauj megyei hegyi levegőn felnőtt kálvinista ember nem szektáskodik. Nagy egyházi terheket viselnek az ottani reformátusok is, (a legkisebb község is legátust kér,) de rájuk nézve a nagy egyházi teher még nem képez indokot arra nézve, hogy nazarénusokká váljanak.

Ott a felvidéken, a hegyi levegőn egészen más színezete van az egyszerű ember vallásos érzésének, mint itt az alföldön, ezek mellett a nem régen kiszáritott tófenékek, lecsapolt mocsarak mentén épült községekben és városokban. Bátor vagyok felhozni példaképpen Torontálvármegyének azt a részét, a hol 120 esztendővel ezelőtt a mi magyaríttebei eklézsiánk alakult. A Béga-csatorna mellett lakunk. Egy-egy nyári esőzésre bekövetkezett áradás után a víz színe magasabban áll, mint az a vonal, amelyen a község épült. A csatorna mellett álló kubik-gödörök egyszer kiszáradnak, más alkalomkor újra megtelnek.

Nem is lát az ember messze földön annyi vérszegény, beteges öreg asszonyt, mint a Bánátnak ezen a pontján élő magyarok, ráczok, oláhok között. A beteges testben lakozó lélekről

pedig jól tudjuk, hogy könnyen hajlik a babona, a miszticizmus felé. Nem egy eset van rá, amikor idősebb emberek közül egyik-másik felkíséri a feleségét a parochiára s azzal a kérelemmel áll elő, hogy feleségének beszéljek a lelkére, hogy ne menjen a nazarénus imaházba, mert mióta oda jár, azóta házi teendőit elhanyagolja, azóta semmivel nem gondol, éjjel-nappal énekel és imádkozik.

Mikor aztán ilyen elbetegesedett, képzelődő szerencsétlenőt kell kérlelnem, bizony én sokszor nyíltan kijelentem, hogy itt már nem a pap, hanem valamelyik ügyes orvos segíthet. Természetes dolog, hogy mi sem könnyebb, mint az ilyen beteges, vérszegény nőt a nazarénus prófétáknak a maguk részére hódítani.

De menjünk tovább. Nézzük meg az alföldi tanyai életet. A tanyai életmód szintén kedvező talaj a babtizmus és a nazarenizmus terjedésére nézve. Csak elismerést érdemelnek azok az egyházak, amelyek a tanyákon élő családok hitéletére súlyt helyeznek. A tanyai nép kedélyvilága észrevétlenül is a miszticizmust ápolja. Más hatása van a lélekre egy-egy égháborúnak, amikor az ott bent éri az embert a községben vagy a városban; s más hatása van annak kint a pusztán, ahol az elhagyatottság, a magánosság érzete különben is mintegy az Isten lételének titkait kelti fel a legegyszerűbb emberben is. Nincs is a mi papjainknak buzgóbb hallgatósága sehol, mint egy-egy tanyai istenitiszteleten. Olyan nyitott szemű, predikációra figyelő arcokat csak az angol festőknek istenitiszteletet ábrázoló képein láthatni, mint nálunk a tanyai istenitiszteleteken.

A tanyai nép között lakó hitsorsosainkra nagyon kell vigyázni, hogy nazarénusokká ne legyenek. A természeti behatások következtében roppant hajlandóságuk van a nazarenizmusra.

Próbálja meg csak valaki, a szegedi vagy a hódmezővásárhelyi piacon álljon be a néptömeg közé, amikor a nép a tanyákról megérkezik, hányszor hall ilyen párbeszédet:

— Hogy jött kend ide?

— Hát bizony mi gyalog dicsértük a Krisztust az anyjukkossal együtt!

A tanyai nép kedélye a természeti behatások következtében a szélsőségek között vergődik. Ki hitte volna, hogy a gróf Ráday Gedeon által kiirtott betyárvilág után a tanyai nép kedélye a hitélet iránt fog felmelegedni?

A szekták terjedését idézi elő továbbá itt az alföldön az a körülmény is, hogy a vizek lecsapolása és a pusztaságok parcellázása után gazdasági életünk képe egészen megváltozott. A

régi pásztorok világát, amikor jószágtartásból élt a gazda, egészen új, népünk egyszerű életmódjának egészen más színezetét kölcsönző kalmárszellem váltotta fel. Sok alföldi szegény ember él ma garaszkodásból, buzát, tengerit vásárolgat a nagyobb cégek számára kisiny percentek mellett. Amit a börzén a nagy urak nagyban művelnek, azt művelik kisebb-nagyobb mértékben a mi gazdáink is. Spekulálnak üzérkednek.

A mai kalmárvilágot pedig reklámozás, nagy hangú hirdetések nélkül el sem tudjuk képzelni. Egyes kereskedelmi cikkeknel, hogy azok minőségének nagyobb értéket, kelendőséget kölcsönözzenek, felhasználják a legszebb hangzású neveket; nagyjaink, kiváló jeleseink neveit. A Deák Ferenc, Arany János neve alatt budai keserűvizet árulnak; a Wekerle miniszterelnök neve alatt likőr és szivar kapható. Képviselőink Kossuth-kalapot viselnek.

Ne csodálkozzunk aztán azon, ha ez a kalmárszellem nemcsak nagyjaink nevét, de a názáreti Jézus nevét is igyekszik bevonni a kereskedő-világ légkörébe. A mi nazarénusaink egyenesen a Krisztus nevének felhasználásával próbálnak gyárat alapítani, gőzmalom építeni s üzletet nyitni. „Hivők malma, hivők boltja!” — ezen szavak semmi egyebet nem jelentenek, mint egyedül azt, hogy ez a mai kalmárvilág még a Krisztus nevében is üzérkedni óhajt.

Meg kell csak nézni nálunk az egyes községekben, városokban a nazarenizmus fejlődését. Összeáll egy pár kegyes ábrázatu gabonakupec s aztán szövetkezetet, részvénytársaságot alakítanak a mi Úrunk Jézus Krisztus nevében. Még úgy szólván imaházuk sincsen, de már jóval előbb a részvénytársaságot megalakították. Mikor pár ezer forintot összegyűjtöttek, akkor felállítják a gőzmalom a község vagy a város valamelyik pontján.

Nálunk a nazarénusok körében a vakbuzgóság és a pénzimadás ikertestvérekké lettek. Hiába, az már úgy szokott lenni, hogy a nazarénus próféták unos-untalan a tulvilágot emlegetik ugyan de a jelenvaló pengőket és koronákat senkisémm becsüli oly nagyra, mint egyik-másik nazarénus igehirdető.

Hogy a vakbuzgóság és a pénzimadás mennyire közel álló fogalmakká lettek a mi rajongó lelkű embereink körében, azt éppen a napokban olvasott s egy mindenki előtt ismeretes hírlapi hírrel igazolhatom.

A hódmezővásárhelyi méregkeverő társasággal együtt börtönbe került Istenes Horváth János.

Ezzel az emberrel különösen az utóbbi időkben nagyon sokat foglalkoztak az egyes fővárosi lapok. Én már évek óta meglehetősen kíváncsisággal lestem az egyes lapokban, hogy mi lesz hát Istenes Horváth Jánossal, akiről szélteben-hosszában azt híresztelték, hogy ártatlanul ítelték el annak idején. Örömmel olvastam erről az emberről, hogy a börtönben énekléssel és imádkozással foglalkozik. Annyira lelkesültem érte, hogy ha véletlenül a bírói pályára lépve ügye a kezembe került volna, én proponáltam volna legelőször, hogy a börtönből kimentsék. Nem régen azt irták róla a lapok, hogy perujtásának a bíróság helyt adott s a börtönből végre-valahára megszabadult Istenes Horváth János.

Nagy volt az örömöm, amikor azt olvastam róla, hogy Szegeden jégkereskedést nyitott. Hanem a napokban aztán nagyot bámultam, amikor azt olvastam róla hogy az államot beperelte, hogy több mint 80.000 korona kárpótlást kér az államtól.

Hiába, úgy látom én, hogy Istenes Horváth János tud ugyan vallásos verseket írni, énekelni, imádkozni, de számolni sokkal jobban tud, mert hát olyan hamarosan kiszámította, hogy a börtönben eltöltött minden napért 20 koronát kérve az államtól egyszerre vagyonos ember lehet belőle.

Ebből az esetből is nyilvánvaló, hogy a vallásos rajongás és a „pénznek szerelme” nagyon közel állanak egymáshoz. Ezt az igazságot hirdeti az alföldön minden nazarénus gőzmalom s minden lisztes bolt, amit a Krisztusban hívők társasága tart fent.

Nem egyedül a mi lelkipásztoraink erkölcsi életére s azoknak kényelemszeretetére, nem egyedül a mi egyházi adóink magasságára kell hát gondolnunk akkor, amikor az alföldi szekták terjedéséről beszélünk. Maga a nagy természet, a nagy magyar alföld klimája s a tanyai életmód speciális fejlődése, továbbá a mai kalmár-világ; mind-mind nagy befolyással vannak arra nézve, hogy ezek a külföldről beplántált szekták melegágyra találjanak minálunk.

Bizony nehéz idők ezek. Könnyű helyzete volt az alföldön a mi elődeinknek, régi papjainknak, de nekünk a mai utódoknak mindig több-több akadálylyal kell megküzdenuk egyházi életünk mezején. Hát még majd a mi utódainknak? ... Így tépelődnek sokan közöttünk.

De nincs miért kétségbeesnünk. Kálvin János nem 3—400 esztendőre való utraivalóval látott el bennünket. Az ő alkotása évezredeknek szól, bárcsak az ő szellemi hagyatékát hűségesen tudnánk kezelni és kamatoztatni.

A míg a nazarénusok az alföldön gözmalomokat építgetnek, addig nekünk is tenni kell valamit hitéletünk erősítésére. Nagyobb súlyt kell helyeznünk az egyházi beszédek népies zamatára. A templom nem egyetem, oda nem azért megy az ember, hogy ott egyik-másik lelkésznek a tudományos akadémia színvonalán álló nyelvezetével kinlódják minden vasárnap délelőtt. Azért, hogy egyik-másik holdkóros fővárosi író és kritikus újabb időkben annyira semmibe veszi a népies nyelvet, azért mi református papok csak becsüljük meg az egyszerű nép nyelvét. Egyházi lapjaink is sokkal kedvesebbek volnának, ha minden nagy ünnep előtt (és nem ünnep után!) egy-két héttel megelőzőleg egy-egy korszerű népies nyelven megírott egyházi beszédet hoznának a tárcarovat hasábjain. Esztendő utolsó délutánján egyetlenegy templomból sem volna szabad a közönséget szétengedni predikáció tartása nélkül. Nagyon sok hitsorsosunk ezen az egy napon jön el a templomba s akkor is — tisztelet a kivételeknek — Révész és Gyöngyösy-féle reminiscenziákból álló imádságokkal elégitjük ki azt a közönséget, amelynek nagyobb részével egész esztendőn át a templomban nem találkozunk. A népszónoklat művészetét kezdjük lekicsinyelni, ez a mi bajunk. A katolikus kollegák maholnap ebben a tekintetben is versenyre kelnek velünk szemben. Pedig nem volna szabad elfelejtenünk, hogy a népszónoklatnak a templomi katedrálban való érvényesítése a reformáció vivmánya.

Meg aztán ami földolog, harcolnunk kell továbbra is a megélhetés alsó fokára redukált lelkészi fizetések ellen. Egy-egy nazarénus prófétának ajándékba hordott sonkákból és tyukokból álló konventiója maholnap többre rug, mint egy-némelyik református lelkész díjlevele. A szerénység örve alatt azt követelni lelkészeinktől, hogy elégedjenek meg 1600 korona évi fizetéssel, határozottan bűn; az ilyen eljárás nem egyéb, mint Isten ítéletét kihívó emberi gonoszság.

Pál apostol azt írja az efézusbeliekhez írott levelében (VI. 11.): „Öltözzétek fel az Istennek minden fegyverét, hogy megállhassatok az ördögnek álnokságai ellen.“ A református lelkésznek, ha hivatását komolyan veszi, egész életében hadat kell viselnie a világ kísértéseivel, az emberi romlottsággal és sokszor a társadalom által erénynek hirdetett gaszágokkal szemben; korunk gonoszságaival szemben pedig egyedül csak az veheti fel a harcot, aki anyagilag független életet él.

Elcsigázott, szükös menázsikkal traktált katonasággal bajos dolog csatát nyerni. (Negyven-

kilencben is az volt a bajunk. Elcsigázott, agyonéheztetett katonasággal könnyű dolog volt a világi mezőn alkura lépni!) A mi papjaink is, amíg a megélhetés gondjaira szorítja őket az emberi társadalom, nehezebben tudnak szembe szállani azokkal a bűnökkel, emberi gonoszságokkal, amelyeknek irtogatása első feladata lenne a református papságnak Istenországa virágoztatása érdekében. Bölcs Salamon mondja egy helyen (Pred. IX. 18.): „A szegénynek bölcsesége utálatos és az ő beszédjét nem hallgatják meg.“ Ez a mi régi átkunk, ezért nincsen a kálvinista papságnak megfelelő erkölcsi sulya nemcsak a katolicizmussal, de még a szektákkal szemben sem, ezért késik most is a mi fizetésrendezésünk, ezért nem törődött a világ komolyan sohasem a Krisztus apostolainak utódjaival, a református papságnak anyagi ügyeivel. Hiába, félnek, nagyon sokan félnek attól, hogy az evangéliom világossága más alakulatot adhat az emberi társadalomnak. A világnak pedig úgy látszik, ma is jobban tetszik a setétség, mint a világosság.

Baráth Imre
református lelkész.

Miért nem vagyok én baptista ?

Levél Belényesujlakról.

Juliska !

Ha biztosan tudom, hogy maga a felekezetenküliekhez tartozik, nem engedem Tercsikét a maga társaságába, de Tercsike magának pártját fogta, azt mondta: megfőrosztotték magát is a nazarénusok, de odahagyta őket, belátta a református vallás igaz tiszta voltát, s óhajt elmenni az Isten házába, ezen igen örültem s elengedtem vasárnap este, nem azért ment magához, hogy annak az embernek bibliai magyarázatát hallgassa, hanem hogy magával mint leánnyal beszélgesse.

Mi elvégezzük vasárnapi istenizésünket nappal, egész heti munkánk után jól esik egy kis társalgás felebarátainkkal, a mi keblünkben nem gonosz szív dobog, mint azok gondolják, akik oda be nem látnak, aki pedig oda belát, az életünk halálunk egyetlen öröme, életetője, boldogítója. És mi embertársainkat nem szoktuk megvetni valláskülönbség nélkül, sőt annak minden jólétén, előhaladásán örülünk, de fájdalom, a mint tapasztaljuk, minket a mi véreink, kik ugyanattól az anyaszentegyháztól távoztak el, ugyan a szerint keresztelkedtek mint mi református szülők gyermekei, iskoláinkban nevedtek, nem mondom mindet, mert vannak

olyanok is, a kiket vagy nemakarás, vagy kenyérkereseti távollét elfogott az iskolától.

Igy nőtt fel vallás nélkül, írni, olvasni, számolni megtanult, de vallását nem ismeri, ilyenekből lettek a vakbuzgók, akik a gyenge hitűeket egyházunktól eltántorították, a mi égető fájdalom úgy egyházunkra, mint felebaráti, testvéri szeretetünkre, hazánkra, amelyben ők is laknak, de szét nem tekintenek, mily sötét vész-tjósló felhő borong a mi drága vallásunk felett, amely őket is csak ott fogja sujtani, a hol minket, mert éppen azt várta egy más nemzet, hogy szakadjon szét a tiszta református szent vallás, melyet a mi Urunk Jézus Krisztusunk tanított, a melynek még hivei voltunk és vagyunk, szétszakad az mint: baptisták, anarkisták, socialisták, több más ilyen felekezetenküliek lettek, ez okból van az emberiség között a megvetés, torzsalkodás. Kedves-e Istenünk előtt az ilyen élet? nem, mert a mi Urunk Jézusunk békeségért jött e földre, hogy az emberiséget Isten haragja alól fölmentse, melyet első szüleink elkövettek. Nem is vázolólok tovább, a ki iskolába járt, tanulta, de fájdalom a béke nincs meg, az emberiség egymás vallását tapossa. Papjaiban nem hisz, a mit az hirdet, azt kigunyolja, buta fejéből eredt vakbuzgóságának rahjául ejti magát is, gyenge hitű tudatlan embertársait is, a bibliát elmagyarazza tudatlanul, holott annak a magyarázatát csak a papok és a tanítók tanulják ki, a pap a felnöttek, a tanító a kicsinyek tanítására, de fájdalom ma a világi nép azt keresné, hogy ne kelljen fizetni a papnak, tanítónak, ne az egyház fentartásának költségeire, elhagyja egyházát, buta tudatlan emberek tévuttra vezető magyarázatait hallgatja, így züllik szét a mi szép egyházunk és drága vallásunk, egyszer azon vesszük észre magunkat, hogy reánk csap mint a kotlótól elszéledt csirkére a héja, nem lesz menekülés, vallásunkat elveszik, ott érinti azokat is, a kik vallásunktól elszakadtak.

Ha vallásos estélyek történnének itt is, mint vannak a nagy városokban, a hol a templomtól messze laknak, mi is elmennénk vallásos estélyekre, de e kis falucskában közel van a templomunk, nincs szükségünk más tudatlan ember magyarázgatását hallgatni. Halljuk papunk szent beszédeit a templomban, boldog ember az, a ki ezt hallgatja, ellenben boldogtalan s mást is annak képzel, holott senki szívébe be nem lát, csak az igaz Isten, a ki a szíveket vizsgálja, az bírálhatja meg kik a jók és kik a gonoszok és hitetlenek. Mindenesetre ha embertársainkról rosszat tapasztalunk, keresztyéni kötelességünk a jóra intenünk és azok előtt jó példával előljárni, de megtagadni, megvetni, pogánynak, hitetlennek mondani, keresztyén anyaszentegyházunktól elszakadni kárhozatos. Mi azt tartjuk, a rossz ember vétését megvesd, de magát mint embert szeresd.

Mirevaló az az elkülönözés, az Ur Jézus eltaszította-e magától a bünösöket? ugy-e nem! Olvassák a bibliát,

de szem előtt nem tartják, a mi benne a legfontosabb, saját magokat tartják szenteknek. Oh! a felett Isten határoz, az látja tiszta vagy tisztátalan szívet az embereknek, s így embertársainktól s egyházainktól nem üdvösséges elkülönözni, valóban fáj, ha azt az ember jól meggondolja. Ez által áll be a békétlenség egymással. Ne menjünk vissza édes atyámfiai a régi korba a mikor még pogányok voltunk és bálványimádók, Krisztus Urunk földönjártakor Keresztelő János tanította a megtérést, a ki tanulta, mind tudhatja azt, hallhatja a pap szájából is, ha elmegy a templomba, mert a szépre és a jóra hívja fel a népet és oktat mint lelki tanítónk, megkönnyebbült szívvel távoznak házaikhoz vissza s ha van botránkoztató, lelke számol érte, de magunk is megintjük, megtegyük; ha testi bajaink vannak nem mehetünk templomba, imádkozunk otthon, ha tiszta szívből ered, kedves Istenünk előtt.

Egy szívvel és egy lélekkel jobban esik imádkoznunk a templomban, ha maga Juliska csak azóta remél bünbocsánatot, mióta vallását elhagyta, elég fájdalom. Mi csecsemőinket megkereszteljük, mert az Ur Jézus így tanította: a ki megkeresztelkedik, idvezül, a ki nem, elkárhozik, nem akarjuk kisdedeinket örökös kárhozatra juttatni, ha az kicsinyen meghal, mielőtt elérné a 12-ik évét és nem veszi fel a második keresztséget, a konfirmációt. Bevezetjük az anyaszentegyházi tagok közé, csecsemőkori keresztségéről bizonyosságot tesznek a keresztszülék s ha meg akarunk fürödni, ahhoz nem szükség holmi buta próféta. Mi hiszünk az Ur Jézus által bününk bocsánatában, melyet gyengeségünk által vagy a világ családsága miatt elkövettünk és első szüleinkről maradt, meg lesz bocsájtva.

De ne bünt bünnel tetézzünk, nekünk hitünk és reményünk van a mi vallásunk által idvezülni, akik eltérnek egyházainktól, azoknak nincs hitök, reményök, térhetnek akármely vallásra, csak a tiszta szív idvezit.

Mulandó e földi, minden, a mit nyujthat e világ,
Maga a boldogság is csak egy tünde délibáb,
De mi Istent szeretni, imádni megtanit.
Örök az, kimondhatatlan az a vallás és a hit.

Ha tudom, hogy velünk nem egy hitűek, úgy nem is engedem Teresikét oda, ő örült, hogy lesz egy leány közelében, fiatal fiatallal találja jól magát, de attól megijjedt, a mi ottan történt, mondja, becsapta az ajtót, ott még nevetni sem szabad, ideje van mindennek, a magok élete olyan, mint a véka alá rejtett gyertya, melyet lefedünk, holott szükségünk volna a világosságra és mégis sötétségben élünk.

Kivánom szállja meg magokat a Szentlélek, térjenek vissza azon egyházainkhoz, melyektől eltértek, legyenek buzgóbb hitű tagjai szent egyházunknak, mint eddig voltak, hallgassák a tanult embereket, ne a butákat.

Matolcsy Gyuláné
református ny. tanítónő.

KÖZÉLETÜNK.

Közgyűlés és hangverseny.

A Magyar Református Énekvezérek Egyesülete mult évi alakulása után f. évi július 15-én, Beregszászban tartotta rendes évi közgyűlését, melyen a tagok — az ország legtávolabbi részéről is — szép számmal jelentek meg. A gazdag tárgysorozatú gyűlésen, mint vendégek megjelentek: *Patay* András, beregmegyei főispán, *Gáthy*, beregszászi polgármester, *Sütő* Kálmán, beregi esperes, *Kallós* Tivadar, beregszászi lelkész, a környék református lelkészei és tanítói és még nagyon sokan a helybeli és vidéki intelligencia köréből. A közgyűlésnek kiemelkedő pontjai voltak: *Nagy* András debreceni énekvezér s egyleti elnök eszmékben gazdag megnyitó beszéde, melyben biztosan látó szemmel mutatta meg azt az utat, melyen a református énekvezéri karnak haladnia kell a céljai eléréseért vivandó küzdelemben. *Tóth* Lajos hajduszoboszlói énekvezér, egyleti főjegyző a főtit. és méltóságos konventhez még a mult évben beterjesztett memorandum sorsát ismertette, melynek során kifejezést adott ugyan az énekvezéri kar nyughatatlankodásának a convent halasztgató intézkedései felett, mindazonáltal a főtit. és mélt. convent atyai jóindulatába vetett rendületlen hitet és bizalmat ajánlotta. *Szűgyi* József békési énekvezér *énekeskönyvünk multjáról* tartott igen érdekes és értékes történeti kutatásokon alapuló felolvasást. Feltárt énekeskönyvünkről, minden történeti tényekkel igazolható adatot. Kimutatta, hogy — a reformációtól kezdve — melyek legregibb énekeink? Melyik énekünk, melyik énekes könyvben jelent meg leelőször? Milyen volt az énekeskönyv, mely a mostanit megelőzte? Hány ének jött át mostani énekeskönyvünkbe? Honnan vetettek a többiek? Az újaknak és régieknek ki a szerzője? Melyek *eredeti magyar* énekeink és dallamaink? A többieket honnan vettük? Melyek a lutheránusokkal közösen használt dallamok? Majd perbe szállt Bogisich Mihály r. kath. püspökkel, aki nevezetes akadémiai székfoglalójában megtagadta énekeskönyvünk *nemzeti* jellegét s nagy tetszés között cafolta meg a felekezeti elfogultságban leledző püspök minden vakmerő állítását. stb. Mindvégig lebilincselő előadását két régi, eredeti énekeskönyvünknek bemutatásával is szemléltette. A nagy tudásra valló felolvasást nemcsak a gyűlés tagjai, hanem a vendégek is külön kifejezték köszönetüket, az egyesület pedig elhatározta, hogy a nagybecsű felolvasást önálló füzetben kiadja s a legszélesebb körben való terjesztésére minden intézkedést megtesz. Ezután a közgyűlés nagy lelkesedés között megválasztotta *tiszteletbeli tagokul* *Szűgyi* Józsefet és *Beke* Antal hajduböszörményi református énekvezért. Most *Szabó* Gyula ujfehértói énekvezér és tanító s egyleti alelnök ült a felolvasó asztalhoz, hogy az énekvezér-tanítók sérelmeit elpanaszolja s megjelölje azokat a módokat, melyek orvoslást nyujtanának. Határozati javaslatát a közgyűlés elfogadta s abban a szellemben fog felírni a conventhez. Több házi ügy s néhány fontos indítvány letárgyalása után a közgyűlés a Hymnus eléneklése mellett véget ért, mely után az összes jelen voltak, a helybeli református egyház által, a vármegyei casino éttermében adott 86 terítékű közebedre vonultak,

melyen számos felköszöntő hangzott el. Az ifju egyesület azonban nem érte be csupán a gyűléskezéssel. Hogy megjelenési helyén és vidékén a vallásosságot terjessze, hogy az egyházi ének és zene iránt fokozott érdeklődést keltsen s hogy a magyar református énekvezéri címnek mindenfelé tiszteletet és megbecsülést szerezzen, délután 4 órakor a református templomban nagy hangversenyt rendezett. A hangversenyen Beregszász város és vidéke oly nagy számmal vett részt, hogy a bevétel — egy koronás belépti díjakból — közel 800 korona volt. A hangverseny műsora a következő számokból állott: 1) *Fantasia*, Volcmartól. Orgonán játszotta *Veress* Lajos, szatmári énekvezér. A remek orgonán nagy művészi tökélyvel előadott szép darabnak megérdemelt fényes sikere volt. 2) *Ima*, Borsodi Emiltől. Énekelte az *énekvezérek kara*. A legjobb hangú énekvezérek közül hatalmas kar precíz előadása teljesen érvényre juttatta a darab minden szépségét s a szépszámu közönség nagy élvezettel hallgatta az előadást. 3) *Karácsony est*. A kiváló szerzőnek, *Szűgyi* Józsefnek finom orgonakiséréte mellett énekelte *Nagy* András debreceni énekvezér. A debreceniek híres hangú énekvezére kellemesen csengő baritonjával nagy és megérdemelt sikert aratott a páratlan szépségű darabbal. 4) *Orgona-sonata*. Dr. Volcmantól. Orgonán játszotta *Kremán* Sámuel, kecskeméti énekvezér. A szabatos, gondos játék méltán megérdemelte a közönség dicséretét. 5) *Ne sirjatok . . .* Gyszal Oláh Károlytól. Orgonakiséréttel énekelte *Ciriák* Gyula, kunhegyesi énekvezér, akinek bámulatosan magas és szép tenorhangja mindenkit esudálatra ragadott. 6) *Fohász*, Oláh Károlytól énekelte a beregszászi református dalárda. Hogy a legkülönbözőbb elemekből álló egyházi énekkar oly élvezetteljesen énekel, az vezetőjének, *Almássy* Sándor beregszászi énekvezérnek érdeme. 7) *Bűnbánó imája*, Mayerbeertől. *Veress* Lajos orgonakiséréte mellett énekelte *Fábián* Lajos, szatmári ügyvédjelölt. *Fábián* Lajos ritka mély bassus-sólójával méltán sorakozott az elismerésből résztvettek közé. 8) *Kuruc-kesergők*. Orgonán tárogató szerű változattal, mintegy távolból hangzó s dongókart utánzó kísérettel játszotta ifj. *Fövenyessy* Bertalan, sárospataki énekvezér. A három korszerű eneketéttel illusztrált előadás soknak szeméből csalta ki a hazafiui fájdalom keserű könnyeit. 9) *Ima*, *Végler* Gyulától. Orgonakiséréttel énekelte *Nagy* József sepsiszentgyörgyi énekvezér. A mély érzéssel előadott darab a közönség osztatlan tetszését érdemelte ki. 10) *Templomi ének*, *Schubert* F.-tól. Énekelte az *énekvezérek kara*, melynek összhangzó előadása most is nagy figyelemben részesült. 11) *Roudó*. Flauta concertból, *C. H. Rinck*-től. Orgonán játszotta *Veress* Lajos. A hálás közönség most is teljes élvezettel hallgatta *Veress* mesteri kézzel és ihlettel előadott számját s még jobban megérelődött az a tudat, hogy *Veress* Lajosban a magyar református énekvezéri kar valódi orgonaművészt bir. A gazdag műsoru hangversenyről a közönség a legnagyobb meglepéddel távozott.

Gyűlési tudósítás.

A „békésbányai református tanítóegyesület“ évi közgyűlését f. év július 7-én magyar hazánk délvidékén, a természeti szépséggel s gazdagsággal bőven megáldott, de nemzetiségek közé ékelt *Végyáron* tartotta

meg. Ez a körülmény magyarázza meg azt a páratlan vendéglátást, melyet a végvári község és református egyház élén Zöld Mihály református lelkész, Harasztly Emil községi jegyző, Zöld Zoltán, Kádár József, Bányai Péter végvári református tanítók rendeztek. A 160—170 főre tehető gyűlésre érkezőket nevezettek nagy közönség élén az állomáson várták. Amidőn megérkezett a vonat, a zenekar a Rákóczi-indulót játszta. Leszállás a kölesönös üdvözlés után megindult a nagy tömeg, mindenfelől lelkes fogadtatásra találva, az ünnepi díszöltött fellobogózott községbe. Nagy gyorsasággal s ügyességgel történt meg az elszállásolás. Estve (6-án) 8 órakor választmányi ülés tartatott, 9 órakor pedig ismerkedési est, hol az egyesület tiszteletére a végváriak által adott közvacsorán résztvettek száma meghaladta a 200-at. Másnap reggel 8 órakor, kipihenve az ut fáradalmait, mindenki arcán ott ült a legmesszebb menő figyelem, szíveség, igaz magyar vendéglátás kellemes érzetének kinyomata. Az ünnepi harangszó elhangzása után megindult a nők s férfiak impozáns menete, a diszes magyar templomba, igazi végvárába a magyarságnak. Ha künn mindenki jól érezte magát: úgy itt e magasan ivelt művésziesen festett nagy, tágas templomban a kedves hangu orgonakiséret s lelkesedés által intonált ének: „Jövel szent lélek Ur Isten” s Zöld Mihály református lelkész magas szárnyalású alkalmi imája valóságoslag a mennyekbe ragadta a lelkeket.

Ily felmagasztosult hangulatban kezdődött a közgyűlés 9 órakor a kaszinó nagy termében 124 r. tag s 153 tanügybarát részvétele mellett. Czirbus István elnök a gyűlést szépen átgondolt társadalmi életünket oly közletről érintő atheismus s nemzetközi socialismus elleni küzdelemre, a felnöttek s főként az ifjuság öntudatos nevelésére hiva fel, megnyitja. Majd Baksa L. konventi előadó, Csapó egyh. tanügyi biz. elnök, Tóth J. körösladányi lelkész táviratban, Simon O. R. T. E. elnöke levélben, Zöld M. református lelkész a végvári református egyház nevében, Végvár község nevében a községi bíró, a Délmagyarországi Tanítóegyesület nevében Jeney Ferenc üdvözölték egyesületünket, kérve Isten áldását munkájára. A végtelen szeretetet kifejező üdvözlésekre Czirbus elnök válaszolt hasonló melegséggel megköszönve a szinte példátlan szíves fogadtatást. Az egyesület évi működését híven tükröztető titkári jelentés után Szeghalmi Gyula ismertette a „Népoktatás ingyenességéről” szóló 1908 évi t. e.-et s annak minden esetre tárgyilagos utbaigazítást tartalmazó felolvasásáért a közgyűlés köszönetet szavazott. Ezt követte Szabó Sándor felolvasása az „Irodalom tanításáról.” Az érdekes tárgyhöz szóltak: Gulyás János, Császár P. Mágori S. Vadas Gy. Török J. mely után felolvasónak köszönet szavaztatik. Majd a m. tanítóságra s nevelésügyre egyaránt annyira fontos nyugdíj t. revíziója fölötti vitát Lázár István vezeti be, hangsúlyozva, hogy e fölötti eszmecserének s annak majdani megállapításánál kettős célt kell figyelembe venni u. m. személyi és közcélt, t. i. az évek hosszú során át elernyed, megrokkant hivatalnokot éltők végére vissza kell adni a családnak, életnek, de megtört tehetetlen tanítót hivatalban tünni vagy éppen kényszeríteni ott maradni annyi, mint a magyar népoktatásügyet fejlesztésében megakadályozni, visszavetni. Többé-kevésbbé fontosabb ügyek elintézése után a tisztikar lett újjáalakítva. Elnök: Czirbus István, Szeghalmi Gyula, pénztárnok: Székely János stb. 2 órakor d. u. a jölteljesített

munka után, izletes közebedhez ült a nagy társaság, hol a komoly munkában megfáradt lélek új tápot szerzett s szinte felvillanyozódott az alkalmi köszöntők, monológok, magánénekek rögtönzött s művésziesen sikerült előadásai alatt, melyeknek nagymesterét — Faragó Sándort — e helyen is ki kell emelnünk.

Meg kell említenem, hogy Végvárról a testület 75 tagja Buziásra, onnan gőzhajón Orsovára, Herkulesfürdőre rándult, mely tanulmányutunkról sok érdekes dolgot lehetne írunk, de amely e gyűlési tudósításunk szűk körén kívül esve csakannyit jegyzünk meg: felejtetetlen lesz mindnyájunk lelkében! De az is, hogy míg e tanulmányutra a Duna Gőzhajózási Társaság Bázisáról Orsováig s vissza (ez utóbbit nem vehettük igénybe) féláru hajósjegyet bocsátott rendelkezésünkre, addig a m. kir. keresk. miniszterium Végvártól a kedvezményes vasúti jegyet megtagadta!

Füzesgyarmat.

Lázár István.

Kritikai gondolatok a theologiai eszmék küzdelme felett.

Jer. 5. 10 . . . távolítsátok el hajtásaikat, mert nem az Uréi azok.

A történelem általánosan elismert igazsága, hogy a jog- és államtudományok, aesthetika és philosophia ép úgy foglalkoznak az ideális cél problémájával, mint a theologia. A tudományos mélyebb gondolkodás arra irányítja a kutató emberi értelmet, hogy ne az alsó fokon álló materiális érdekek kielégítésére, hanem magasabb szellem-erkölcsi cél elérésére, a való igazság megismerésére törekedjék. A gondolkodás törvénye pedig és az igazság kriteriuma: az objectiv ítélőképesség, mely által az eszmék, nézetek eme szellemi atmoszférában folytonosan tisztulnak. Tagadhatatlan, hogy a theologiai eszmék s világnézetek jogosultságát tudományos uton megértetni lehetetlen, másfelől határozottan állitanunk kell, hogy a legtökéletesebb Istenezsméhez csakis így juthatunk el. Bizonytal az Istenben van meg az a törekvés, hogy a teremtés céljait, tanácsvégzésének tárgyait önnön magához vonja, hogy így azok ő általa és ő benne éljenek, aztán pedig az ő dicsőségében, mint porszemek az égen tündöklő nap sugaraiban felvilágosodjanak. A történelem lapjaiból tudjuk, hogy ezek a fénysugak valahányszor közelebb jutnak a materiális emberiséghez, a földi élet zavaros, homályos reflexoiban mindannyiszor megtörnek ugyan, de a tekervényes utak dacára is az isteni eszmék megjelennek végül a maguk dicsőségükben.

A tudományokban való elmélyedés, sőt magasabb philosophiai felfogás sem elegendő a theologiai eszmék értékeléséhez, helyes irányelvek által vezetett erős meggyőződés, a szív hurjain átszűrődött gondolatok szükségesek ahhoz.

A theologia nem annyira a pszichológiai tényeknek és igazságoknak száraz abstractiója, hanem a mélyeséges lelki élet által áthatott öntudat intelligenciája, mely természetszerűleg hittel egészíti ki a tudományt, azaz, a mi gyengeségünk folytán egy mindenre képes bölcs lény a személyes Isten felvételét teszi szükségessé.

A philosophia azokra a kérdésekre keres feleletet, mikre a legintensivebben készít elő bennünket a keresztyénségben Jézus váltságáhalála folytán megtökéletesedett theologia, az összes erőknek az emberi szellem és egyetemleges, benső üdvözítésére irányuló centralizálása által utalva a végeél realitására Jézusra.

Tehát azok az eszmék, melyek a világnézletet alkotják s így az emberiség irányító elemei, egyuttal szívünk gondolatai, a miket nem lehet megtanulni, ezért szenvedni kell . . . öntudatos kitartó küzdelem megnyugtató eredményei azok.

Lassunk személyiségeket, mint intelligibilis karakter elő typsait, kik a lefolyt századok dacára is hatással vannak ránk s fel-fel tűnnek a multak homályából hogy azon eszmék, amiket megküzdöttünk s a mikért lelkesedve életüket is feláldozták — irányítsák gondolatunkat.

A XII. század közepén hatalmas egyéniséggel találkozunk Franciaországban, akinek szelleme áthatja a parisi egyetemet, a scholasticismus megalapítója ez: Abelard Péter a synthesisre alapított dialectikai theologus A XIX-ik században pedig a berlini egyetem vonja magára figyelmünket, hol az antithesisre alapított dialectikus a nagytudomány Schleiermacher lépett fel. Az említett századok kiváló személyiségei ezek, méltók arra, hogy gondolkozásmódjukat összehasonlítsuk, hiszen ő bennük a theologia, mint a legmagasabb ideáknak, a philosophia pedig az abszolút igazságnak tudománya szerepel.

Mily csodálatos találkozása a nagy eszméknek, Schleiermacher a XIX-ik században küzd azért, a mi már a XII-ik század közepén a nagy Abelard Pétert áthatotta. Mint kimagasló fénypontok az emberiség történelmében még ma is tagadhatatlanul irányító hatással vannak ránk. Hiszen azon eszmékkel, a mik szívüket, lelküket és öntudatukat áthatották s mikért teljes életüket is feláldozták — utat törtek a szellemi téren. Hatalmas karakterek — kik belátva, hogy a tiszta gondolkodás a lelki élet tényeinek figyelembe vévése nélkül az absoluthoz soha el nem vezethet, másfelől koruk sok tekintetben fantastikus gondolatait a helyes értelem medrébe szoritani igyekeztek s így létjogosultságot szereztek az annyiszor lekicsinyelt theológiának a tudományok terén.

A philosophia az abszolút igazságnak, a theologia pedig a legmagasabb ideáknak tudománya. De hiszen az élet tényei arról tanuskodnak, hogy mi a legmagasabb ideákért küzdünk, amiknek eredménye az abszolút igazság! Tehát az abszolút igazság — mint az élet ténye — lehet végeélünk. És ha feltaláljuk szellemi téren emez abszolút igazságnak megfelelő legmagasabb realitást: úgy a logika törvényei szerint a hit fáklyájánál jutottunk el a legtökéletesebb eszméhez, a személyes étellel bíró Istenhez.

Erre a szellemi magaslatra jutott már a reformatió, melynek szabad, de minden tekintetben tiszta szelleme visszahelyezte a vallást eredeti ősfarmájába, eltörölve ama pogányság bálványimadására élénken emlékeztető üres ceremonialis külsőségeket, melyeket az idő feltartóztatlanul összehalmozott a tévirányzatok által teljesen megmetelyezett egyházi romlottság mélységes tengerébe. Vajjon feltalálhatta-e az abszolút igazságot — a legmagasabb realitást az a lélek, melynek lelki adójához kellett volna felemelkedni, mégis a testiség rabillincseibe verte önnön magát. Isten lelkétől átha-

tott, hittel felékesített teremtő személyiségeknek kellett támadni, kik lerázzák az emberiség szabad gondolkodását lenyügöző rabillincseket s a babona sötéttségéből az evangélium világító sugaraihoz vezessék az embereket. — A természeti törvényszerűség azonban itt sem tagadja meg magát. A világosságot sötétség — a feltámadást enyészet és pusztulás előzik meg . . . a prófétai szó szétzúzós tűz és menydörgés és (Jer. 23—29.) Istennek napja a bosszuálló jajgatás és siránkozás napja s míg a látnok egyik szemével a jövő dicsőségre tekint (Ex. 40.) másik szemével csak a népeknek borzalmas sirját láthatja. Hallatszik az isteni szózat, miként a sziklakat szétronszó víznek pezsgése . . . Luther és Kálvin meggyőződésből származó elvi ellentétek alapján a babonaság által lerombozott Istenhez vezető hidat újra felépítik, utalva a keresztyénség egyetemleges voltára — a váltság vallásának helyes megértésére s így az isten uralom örök eszméjének tökéletes kialakulására. Hiszen a fejlődés végcélja: az ég és a föld egybeolvadása, mert az ember, mint mindent vezérlő s átölélő személyiségnek nevelő eszköze végre is egyesül azzal az atyával — ki maga is az időben megjelent Isten-ember.

Harsányi László.

K Ü L Ö N F É L É K .

— Tájékozással az 1909—1910 isk. évre.

A debreceni jogakadémiánál a javító és pótkollokviumok iránt a kérvényeket szept. 4. déli 12 óráig kell beadni a jogi dékáni hivatalban. A kollokviumok szept. 6-án tartatnak. Jogi alap- és államvizsgálati kérvények kellőleg felszerelve szept. 7-én déli 12 óráig adandók be a kar dékánjánál. Az alapvizsgálatok szept. 9-én kezdődnek, államvizsgálatok szept. 15. után. Mindenemű jótétemények iránt való kérvények aug. 20 déli óráig adandók be még pedig — a bentlakás iránt való kérvények kivételével — a jogi kar dékánjánál az akad. Tanácshoz küldendők. E kérvények elintézéséről az igazgató illetőleg a dékán értesíti a kérvényezőket. A tanév megújítása szept. 9-én d. e. 10 órakor lesz a nagy templomban. A felvétel, beiktatás szept. 8. első napján történik határidőn túl további 8 nap alatt csupán figyelembe vehető okok miatt engedélyezheti az akadémiai igazgató a felvételt. Az előadásokra való jelentkezés szept. 9. 10. és 11-én történik az egyes előadó tanárok által kitűzött helyen és órában. Protestáns jh. félévi tandíja 30 kor. nem protestáns hallgatóké 50 korona. Ezenkívül ugyancsak félévenként 6 kor. nyugdíjintézeteti járulékot, továbbá a betegsegélyző pénztárba 3 kor. a kollégiumi nagy könyvtár részére

2 koronát fizet minden akad. hallgató. A beirattási díj, mely csak az akadémiába való első felvétel alkalmával fizetendő 6 kor. (beleértve az isk. törvények és az index árát is.) Szegény sorsu és jó előmenetelű hallgatók, okmányokkal felszerelt kérvényezés mellett tandíjkezdményben részesülnek. Az akadémiai tanuló bentlakást nyerhet a főiskola épületében; a díj egész évre 40 kor. Az akad. hallgatók közül ez idő szerint 103 részesül tápintézeti kedvezményben. A helyek: 24, 84, 124, és 204 koronások (szept. 4-től június utoljáig.) Bővebb értesítést az akadémia igazgatója, a jogi dékán s a háznagyi hivatal adhat. Kelt Debrecenben, 1909 július 30-án A jogakadémia dékáni hivatala.

— **A parochiális könyvtárnak** három újabb kötete jelent meg (a mult évről elmaradt részt is bele számítva) nevezetesen: Varga Lajos keresztyén egyháztörténelmének harmadik kötete, Pruzsinszky Páltól: Kálvin János életrajza (Kálvin arcképével) és Kálvin Jánostól: A keresztyén vallás rendszere: Ceglédy Sándor és Rábold Gusztáv fordításában. Julius végén kezdődik a kötetek expedálás. A Loránffy Zsuzsána Egyesület megbízásából Pruzsinszky Pál lefordította tizenkét nővel (Renata ferrarai hercegnővel Johanna navarrai királynéval stb.) folytatott levelezését. E levelekből rendkívül tisztán, világosan domborodik ki Kálvin lelkülete s egyszersmind fényes cáfolatai ezek a nagy világreformátor ellen szórt rágalmaknak s helytelen nézeteknek. Igazán kedves gondolat volt e levelek közlése s hálás elismerésre méltán tarthat számot a fordító. (196 lap terjedelemben, Hornyánszky Viktor könyvnyomdájából került ki Budapesten.)

— **(Könyvismertetés.) A Református ABC és Olvasókönyv a fonomimikai módszer alapján.** Szerkesztette: Tassy Miklós debreceni református tanító. Fenti cím alatt a napokban egy új könyv hagyta el a sajtót s ez a tiszántúli egyházkerület népiskolái tankönyvkiadványait fogja gazdagítani. A fonomimikai olvasási móddal református egyházkerületünk tanítói is tanítanak, sőt a tulsulyt ezek képezik, mégsem volt kerületünknek e módszer szerint irt tankönyve. A fonomimikusok kénytelenek voltak a Magyar ABC-ét használni, ami sok nehézséget okozott s nem tudták mellette a kívánt eredményt elérni. E hiányon segít a református ABC, mely teljesen a fonomimika alapján épült fel s különösen az első részében éles határt von az írva-olvasás és fonomimika között.

Az első részben teljesen külön választja az olvasást, de a kettőt azért párhuzamba hozza. A hangröpitő képek után értelmes mondatokból álló gyakorlatok vannak felvéve, olyanok, melynek felvételét Cukrasz Róza is jónak látta és elismerte, de azért nem követte „nehogy a visszaesés módját vonja magára“, pedig meg volt győződve, hogy „akkor kézikönyveink is megfelelőbb eszközzé válnának.“ E gyakorlatokkal párhuzamosan írási előgyakorlatok, majd a betűk írott alakjai vannak felvéve, úgy hogy helyes beosztás és megfelelő óraszám mellett, mire az olvasási gyakorlatokat biztosan olvassák a növendékek, akkorára az írást is elsajátítják s az összetett betűknél teljesen összekapcsolhatják az írást és olvasást. Hogy az olvasási készség ne egyoldalú legyen, ne csak a nyomtatott betűkből álló szokat, mondatokat tudják a gyermekek olvasni: az olvasási gyakorlatok közé írott lapok is vannak beillesztve az addig tanult írott betűkből összeállítva. E lapok nyugvó pontokul s ezenkívül az írott betűk olvasásának és írásának begyakorlására szolgálnak. Az abc-ei részbe be vannak szőve a gyermekjátékok mondókái, gyermekversikék, köszöntők s minden lapjáról a gyermekirodalom legjelesebbjeinek arany sorai olvashatók. Pósa Lajos, Andrassy Lidike, Sebők Zsigmond, Móra István, Gárdonyi Géza, Herczegh Ferencz s a többi jelesek műveiből vett rövid olvasmányok tartalmazzák a könyvet s teszik vonzóvá és hasznossá. Gyönyörködtet, kedvet ébreszt s a mellett tanít. Az egyes betűkhöz a példamondatok a magyar közmondások, példabeszédek közül vannak összeválogatva, hogy a gyermeknek ne csak szókincse, de értelme, gondolatvilága is bővüljön s a tanítás első fokán megismerkedjék a magyarnyelv zamatoosságával. Az olvasókönyvi rész 4 szakaszra oszlik s hozzásimul, alapját képezi az osztályok olvasókönyveinek. Család, iskola, Isten, haza főcím alatt tárgyalja az első osztályos gyermekek fejlettségéhez illő ismereteket, könnyed, vonzó modorban. Felöleli a vallás-és beszédgyakorlat tananyagát s megkapó, könnyen érthető olvasmányok keretében ismerteti meg a gyermekkel a jó és szép, igaz és nemes cselekedeteket. vallásos és hazafias olvasmányokkal pedig igazi református szellemet, erős hazaszeretetet csepegtet a gyermeki fogékony lelkekbe. A könyvhöz vezérfonal is készült, mely néhány módszertani utasításon kívül a hangoztatási gyakorlathoz szükséges meséket foglalja magában, s minden nagyobb szállítványhoz ingyen mellékelik. Ajánljuk ez új könyvet a református tanító-

tóság figyelmébe és jó akaratú támogatásába. Református tanító.

— **A Mátyástemplom új orgonája.** A koronázó Mátyástemplom IV. Manual 80 szóló és 30 mellék változatu villamos új orgonáját, melyet a király ajándékozott a templomnak, a napokban megtekintette Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter. A minisztert Wladár Tivadar dr. bizottsági elnök, Vavríneec Mór karnagy, s Rieger Ottó az orgona építője fogadták. A miniszter az átadásra teljesen készen álló orgonát behatóan megtekintette, gyönyörködött annak hangjában majd teljes meglepedésének adva kifejezést a mű felépítőjének. Rieger Ottónak melegen gratulált. Az orgonát a felszentelési ünnep után valószínűleg még e hó folyamán atadják rendeltetésének.

— **Nyugtázás és köszönet.** A radna-lippai református egyház templomépítésére alólírt napig a következő segélyek érkeztek hozánk az egyházaktól: Török-szentmiklós 4 k, Márokpapi 5 k, Kunágota 1 k, Érend-réd 2 k, Mezősas 4 k, Rózsa János s. lelkész gyűjtése 51 k 01 f, Mezőtur 2 k, Köröstaresa 2 k, Berczel 1 k, Szkulya 1 k, Hódmezővásárhely 20 k, Szatmárnémeti 10 k, Nagykereki 1 k, Erkörtvélyes 5 k, Debrecen 20 k, Matóles 5 k, Csorvás 2 k, Csenger 3 k, Szentés 3 k, Ibrány 2 k, Kaba 1 k, Csopak 1 k, Lócza 2 k, Szeged 5 k, Brad 5 k, Sályi 95 f, Rákospalota 5 k, Császár 2 k, Kerkanémetfalu 3 k, Nagybaczon 2 k, Adóstevel 5 k, Mohi 2 k, Mezőnagyesany 2 k, Csökmő 12 k, Deés 3 k, Magyarbereg 1 k, Tasnádszántó 3 k, Végvár 5 k, Bácsfeketehegy 2 k, Békés 5 k, Salyócsége 5 k, Csüeser 2 k, Nagyhodos 3 k, Csurgó 2 k, Vámosoroszi 1 k, Szerencs 2 k, Belényes 4 k, Salgósenye 2 k, Kunmadaras 4 k, Szentmártonkáta 3 k, Kossuthfalva 3 k, Nanyszékely 2 k, Hajduszovát 2 k, Kaposvár 2 k, Uszód 10 k, Mezőkeresztes 2 k, Bethlen 1 k 50 f, Paesér 3 k, Tiszabees 2 k, Gégény 5 k, Nagydobos 1 k, Kozárvár 2 k, Bodófalva 2 k, Pankota 2 k, Réte 2 k, Büdszentmihály 3 k, Szilágyper 2 k, Czegléd 5 k, Kisujfalu 1 k, Bihar-nagybajom 2 k, Apátka 1 k, Perkupa 1 k, Edelény 1 k 50 f, Magyarigen 2 k, Magyörő 2 k, Battonya 2 k, Gyula 50 f, Paesály 2 k, Kunhegyes 4 k, Keésemjén 3 k, Nagyrozvágy 10 k 33 f, Fehérgyarmat 2 k, Avas-ujváros 8 k, Hajdunánás 4 k, Pápa 2 k, Irinyi 1 k 38 f, Garamlök 1 k, Meszet 1 k 70 f. Fogadják az egyházak adományaikért leghálásab köszönetünket. Egyben alázatos tisztelettel kérjük a még nem adakozott egyházakat, hogy nemes törekvésünkben szent célunk elérhetésére bármily csekély összeggel is hozzájárulni méltóztassanak. Lippán, 1909 június 22. Lengyel Imre református lelkész, Földes János főgondnok.

— **Sajtóhiba-igazítás.** Lapunk legutóbbi számában nyomdai tévedés miatt a következő sajtóhibák

maradtak ben a 472 lapon, az első hasámban 4-ik sor: *vallás bölesészet*, e helyett: *vallásbölesészet*; 14-ik sorban *tudemányok*, *tudományok* helyett. 17-ik sor: *szempot*, *szempont* helyett. 33-ik sorban *általába*, *általában* helyett; 40-ik *inangurulását*, *inaugurulását* helyett; 50-ik sorban „előadásai“ után a két pont törlendő.

Felelős szerkesztő: **Dr. Ferenczy Gyula.**

Pályázat

nőtanítói állásra.

A szamosszegi református egyházban ujonnan szervezett negyedik nőtanítói állásra pályázat hirdettetik.

1. Fizetés: Szabad lakás.

2. Egyezer korona, melyből államsegély: 900 k. az egyház által adott: 100 korona negyed évi előleges részletekben, a többi havi részletekben fizettetik.

3. Két öl kemény tűzifa beszállítva.

4. Kötelessége: az első és második leányosztály tanítása 60—80 gyermek. Az utóbbi tétel azonban az iskolaszék határozata folytán változást szenvedhet.

5. Két évi gyakorlati tanítást kimutató pályázók előnyben részesülnek.

6. A pályázat augusztus 15-ig beküldendő.

7. Szükséges okmányok csatolandók.

8. Állás szeptember 15-ig elfoglalandó.

Szamosszeg, 1909. július 20.

Szabó Gusztáv
református lelkész.

PÁLYÁZAT

segédlelkész-nevelői állásra.

Olyan lelkészi pályán levő egyént keresek, ki a lelkészi teendőikben való segédkezés mellett mindkét gyermekemnek a III-ik polgári iskolai osztály tantárgyaiból magánvizsgálatra előkészítést elvállalja.

Az állás folyó évi szeptember 1-én, de legkésőbb a rendes lelkész-képességi vizsgák után azonnal elfoglalandó.

Lakás és teljes ellátáson kívüli fizetési igényeiket megjelölő ajánlkozásokat augusztus hó 15-ig kér és bővebb felvilágosítással azonnal szolgál Szalacs (Bihar m.) 1909 jul. 27.

Nagy Imre
református lelkész.

Pályázat.

A debreceni református egyház pályázatot hirdet egy rendes tanítónői állomásra.

Fizetés: Alapfizetés az egyház ingyeniszkoláztatási pénztárából évnegyedes részletekben előre fizetve: 800 kor. azaz nyolcszáz kor., 10 azaz tíz köbméter tűzifa beszállítva. Ezeknek az 1907 XXVII t.-c. értelmében 1200 koronáig kiegészítésére államsegély. Korpótlék államsegélyből az 1907 XXVII. t.-c. szerint. Lakbér az egyház pénztárából 240 korona azaz kettőszáz negyven korona.

Kötelesség: egy vagy két-, rendkívüli esetekben több osztálybeli leányok tanítása a tisztántúli református egyházkerület tanterve szerint, valamint a női kézimunkák tanítása.

Kérvényhez csatolandók: a) keresztlevel; b) lelkészi bizonyítvány, hogy pályázó férjzett, özvegy vagy hajadon-e? c) oklevél; d) időrendben esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvány. e) legújabb keletű orvosi bizonyítvány, f) az állam vagy más hitfelekezet — tanító vagy tanítónőképezdeiben nyert oklevél mellett a vallástól és egyházi enekekből s ezek tanítási módszertanából, valamelyik református egyházkerület tanítónőt képesítő bizottságától nyert bizonyítvány.

A pályázati okmányok 1909. évi augusztus hó 15. nap délután 5 óráig Szele György iskolaszéki elnökhöz (Piac-u. 37.) adandók vagy küldendők be. Megválasztott az 1909 év augusztus hó 20-ik napján állomását elfoglalni köteles s a debreceni református tanítók segélyegyletének kötelezett tagja.

Kelt Debrecenben, a református presbitérium 1909. július hó 28-án tartott gyűléséből.

Dicsőfi József	Vecsey Imre	Somogyi Pál
lelkészelnök.	hely. főgondnok.	főjegyző.

Pályázat.

A kisujszállási református főgymnasium Igazgató tanácsa pályázatot hirdet az 1909—10 tanévre egy helyettes tanári tanszékre.

Pályázhatnak a magyar-német vagy a német-latin nyelvekből képesített református vallásu tanárok és tanárjelöltek. Fizetés évi 1600 korona a főgymnasium pénztárából, havi előleges részletekben. A kellően felszerelt kérvények alantírt igazgató tanácsi Elnökhöz t. évi augusztus 15-ig küldendők be.

Kisujszállás, 1909 július 16.

Nagy István
református lelkész, igazgatótanácsi elnök.

Pályázat.

A máramarosszigeti református egyház két segédlelkészi állomásra pályázatot hirdet. Egyik-egyik segédlelkésznek tiszteletdíja évi ezeröttszáz-ezeröttszáz korona leend, a melyért kötelesek a megválasztott egyének a számukra kijelölt iskolákban vallást tanítani s az egyházi s esperesi irodában a szükséges irodai munkákat teljesíteni s mindennemű egyházi functiókat ellátni. Bizonyítványokkal felszerelt pályázati kérvények f. évi augusztus 10-ig Szikszay Zoltán espereshez máramarosszigetre küldendők s az állások szeptember elsején vagy legkésőbb a szeptemberi lelkész-képességi vizsgálatok után elfoglalandók.

Mindkét félnek félévi felmondási jog fentartatik.

Pályázhatnak teljes képesítéssel rendelkező lelkész jelöltek, vagy első lelkész-képesítési vizsgát tettek, szükség esetén pályavégzettek is.

Máramarossziget, 1909 július 17.

Szikszay Zoltán
református lelkész esperes.

Pályázat.

A nagyszalontai református egyházmegyében levő magyarhomorogi lelkész állomásra.

Javadalma:

1. Kézpénz 48 korona.
2. Párbér-, földmunkáltatás-, örlésváltáság 875 korona 14 fillér.
3. Két öl kemény tűzifa beszállítva.
4. 28 h. szántó — 4 és fél h. kaszáló — 1 h. legelőilletőség haszonélvezete. Adóját az egyház fizeti.
5. Fizetéskiegészítés 110 korona 97 fillér.
6. Természetben lakás.
7. Szabályszerű stóla.

A pályázati kérvényeket lelkészi oklevéllel, s e pályázati hirdetés közzlése után kelt, esperesileg igazolt szolgálati bizonyítvánnyal felszerelve f. é. aug. hó 5-ik napjáig Balog Ambrus espereshez (Sarkad, Bihar-m.) küldhetik a pályázók.

Debrecen, 1909 július 8.

Eröss Lajos
püspök.

Pályázat

A panyolai református egyház ujonnan szervezett harmadik tanítói állására pályázat hirdették.

Fizetése : szép lakás és ezer korona, melyből 900 korona államsegély.

Kötelessége : a tankötelesek egyharmadát, az egyháztanács által kijelölt osztályokban tanítani (circa 50—70 tanítvány.)

Pályázhatnak férfi és nőtanítók. Ha férfi választatik meg, kötelessége még a lelkész és kántor helyettesítése is, a miért orgonázni tudók előnyben részesülnek ; ha pedig nő választatik meg, kötelessége a női kézimunkatanítás is.

A megválasztott, a szatmári református egyházmegye tanítói gyámintézetnek jogos és kötelezett tagja leendő.

Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Felszerelt kérvények augusztus 1-ig alólirotthoz küldendők.

Panyola, (Szatmár-m.) 1909 július 11.

Kovács Lajos
református lelkész.

Pályázat.

Az érkörtvélyesi református leánytanítói állomásra.

Javadalom : Az államtól 356 kor. Egyháztól 40 kor. 23 hold és 750 négyszögöl magyarhold szántó föld, négy házhely haszonbére, 20 köből megrostált gabona. Tandij : minden tanköteles után 2 véka tengeri és egy ölöcsibe és fejenként 1 korona. Szalmapénz 10 korona, és korpótlék, tisztességes 3 szobás lakás.

Kötelesség : A I—VI. oszt. növendékek és ismétlők tanítása. Konfirmándusok oktatása, kanonikus órák végzése. Akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Pályázati határidő augusztus 1. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó.

Érkörtvélyes, 1909 július 13.

Pataky Sándor
református lelkész.

Pályázat.

A tunyogi református kántortanítóságra.

Javadalom : a) tanítói 12 és fél hold szántó föld, melynek adóját az egyház fizeti ; 17 és fél métermázsza buza, 100 kor. az egyház pénztárából 470 kor. államsegély 3 és fél öl kemény tűzifa beszállítva. Tandij minden gyermek után 2 kor. Kántori : tisztességes lakás, 100 kor. az egyházpénztárából, stóla e. ker. szabály szerint összért. 1200 korona. Kötelesség : a III—VI. egyes osztályok vezetése e. ker. tanterv szerint.

Kántori teendők és kanonikus órák végzése. Akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Pályázati határidő augusztus 1. Állás szeptember 1-én elfoglalandó.

Leővey Miklós
református lelkész.

Pályázat

A turkevei református egyház pályázatot hirdet egy tanítónői állásra.

I. Javadalom :

1. 480 korona az egyház pénztárából.
2. 520 korona állami fizetékiegészítés.
3. 250 korona lakbér, összesen : 1250 ezerkétszázötven korona.

II. Kötelesség :

AZ I—II-ik leányosztály tanterv szerinti tanítása. A 252/903 egyh. ker. végzés értelmében azonban bármikor, bármely osztály tanításával megbízható.

Pályázhatnak református vallásu okleveles tanítónők. Kellően felszerelt pályázati kérvények f. évi augusztus 1-éig alulirothoz küldendők.

Turkeve, 1909 július 14.

Szabó Sándor
református lelkész.

Eladó bor.

350 hekto, saját termésű, tiszta kezelésű, fajbor — mig a készlet tart — kétszer lehuzva hektónként 35 koronáért kapható! 80 hektó ó bor, hektója 40 korona.

Pataky Sándor
református lelkész
Érkörtvélyes.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Debrecen, Piac-u. 69. sz.

Kölcsönöket ad: 1. Kezességre egy vagy több elfogadható kezes jótalása mellett, még azon esetben is, ha a kezesek nem szövetkezeti tagok. 2. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 3. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre. 4. Előleg kölcsönöket a fizetett összeg kilenc-tizedrész erejéig, kezesség nélkül.

Minden 100 korona kölcsön heti 50 fillérjével fizethető vissza, melyben a kamat is benfoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

A törzsbetétek 6 százalékat jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármely napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít. A törzsbetét befizetések a hét bármely köznapján a hivatalos órák alatt eszközölhetők.

Vidéki tagok befizetését megkönnyítjük az által, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

Az intézet tagjainak száma öt évi fennállás alatt 4500-ra emelkedett a kik 20260 törzsbetétre több mint **Egy millió** koronát fizettek be. A kihelyezett kötvény állományunk pedig ez idő szerint a 1.600.000 koronát meghaladja.

Dr. Ferenczy Gyula,
alelnök.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

ifj. Widder Sámuel,
ügyv. igazgató.

Mig a készlet tart,

jó lelkiismerettel ajánlom badacsonyvidéki, saját termésű, kitűnő minőségű, 1908. évi fehér boraimat, hektoliterje, kölcsönhordókban 34 korona.

Ő borokkal és vörösborral is szolgálhatok.

Raksányi Károly,
ref. lelkész.

Balatonhenye.

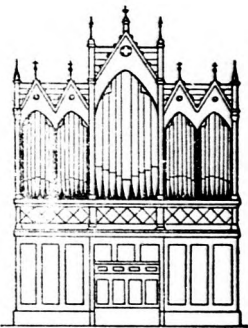
Orgonagyár.

villamos gépekkel berendezve

Rieger Ottó

Budapest, VII. Garay-u. 48.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi és párisi kiállításon valamint a pécsi országos kiállításon kitüntetve.

Legolcsóbb árban és kedvező fizetési feltételek mellett szállit kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pnematikus) és villamos tartós, nemeshangu orgonákat.

Rieger orgonagyárai 36 évi fennállás óta 1500 orgonát szállítottak.

Tervezetek és rajzok díjmentesen.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-utcza 23. sz.

Fegyvertöltény-hüvelyek :

Lefauchaux és Lancaster barna, szürke, zöld.

Hüvely dugasz, réz-gyutacs.

Revolver és Flaubert töltények. Ólom-sörét.

Revolverek, Flaubert-fegyverek.

Szétküldés 5 kilós postacsomagokban.

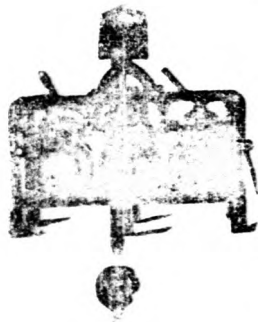
Vaskályhák fa- és szénfűtésre.

Meidinger, Kráder és Friedlandi kályhák.

Főzőkonyhák.

Toronyórák

palota-, városközi-, gyári- és lak-
tanya berendezését a legelőnyöseb-
ben eszközzi

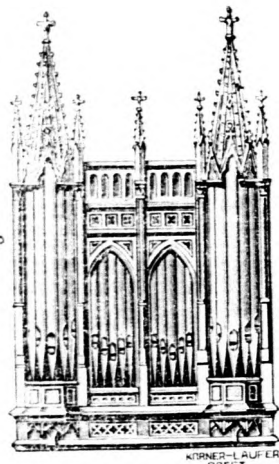

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
orazágos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

P é c s.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják
kitünő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elek-
tromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —
Raktáron kitünő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban.

Elektromos fújtató készülékek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Harmonium.

vásárlók ne mulasszák el, mielőtt **Har-**
moniumot vesznek

Reményi Mihály

a magyar királyi Zene Akadémia házi hang-
szer készítőjétől, legújabb **Harmonium**
árjegyzékét kérni, melyet ingyen és bér-
mentve küld **Remenyi Harmonium**
osztálya. Budapest, Király-u. 58. szám.

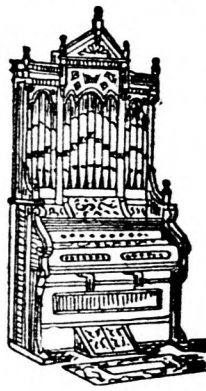
Ezen választók a legjobb
iskolai és templomi haszná-
latra készült valódi

Aeol harmoniumok-

ban, melyeknek hangja tel-
jesen azonos az **Orgona**
hangjával.

Zongorák, Pianinók

a legolcsóbbtól a legfinomab-
big a legolcsóbb gyári ara-
kon.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s
kifogastalan munkát készít mindennemű könyvköte-
szeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* töme-
ges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben.

Szent Bibliát és emléklapokat

különleges diszkötésben jubil-

leumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony
adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására **táblákat**, melyek a szószéken
vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását
vászorra vagy papírra és ezeken kívül még számcs e
szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, —
számítások a különleges munkákhoz, — mint *Diszáblák, Emléks*
lap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletet
stylusban, levéltári okmányartók.

Orgona - Harmoniumok.

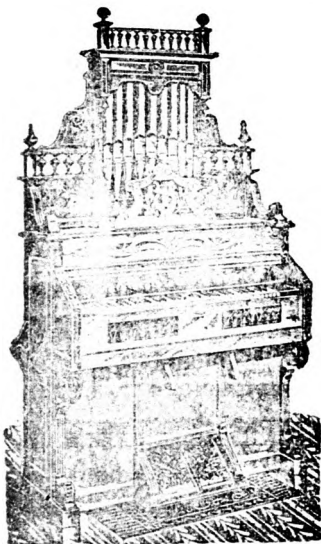
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Tárogató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakzerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bermentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Kálvin irodalom.

Kálvin élete és a Kálvinizmus. Irta: Révész Imre, harmadik kiadás. Ára kötve 5 korona.

Kálvin élete és reformációja. Irta: Jancsó Sándor. Ára füzve 2 korona, kötve 4 korona.

Kálvin egyházalkotmánya. Irta: Dr. Kun Béla. Ára füzve 2 korona.

Kálvin theológiája. Irta: Nagy Károly. Ára kötve 5 korona.

Megrendelhetők:

Hegedüs és Sándor

könyvkiadóhivatalánál Debrecen.

Kálvin élete és reformációja. Irta: S. Szabó József, Ára füzve 20 fillér.

Magyar reformtus Sion. Irta: S. Szabó József. Emlékkönyv a református egyház megalapítójának, Kálvin Jánosnak 400 éves születési évfordulójára 134 keppel.

Kálvin János fali arcképe. Ára 40 fillér.

1 és 1/2 cm. széles fekete, arany csikos keretben, bekeretezve, üveggel ellátva. Ára 2 kor. 80 fillér.

Megrendelhetők:

A Dunántúli Református Püspöki hivatalnál Komáromban.

Novotny Antal

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűhöz hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modorúak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modorú haranggal. Ajánl továbbá fogható vertvas-koronákat, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokait.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896 orsz. kiállításon millenniumi nagy éremmel kitüntetve.

Zongorát, = Pianinót

A leghíresebb mesterek gyártmányai sehol elcsöbben nem vehetők mint

Reményi Mihály-

nál m. kir. zeneakadémia szállítójánál Budapest, Király-u.

58. Hangolások és javítások csakis a legképzettebb szakmunkások által eszközöltetnek helyben és vidéken. Képes árjegyzék minden hangszerről külön-külön kéréndő.

COLIBRI!!!

a világ legkisebb zongorája csakis

REMÉNYINÉL.

Telefon 292.

Telefon 292.

Központi
drogueria
Debrecenben, Piac-utca (Városház-épület)

Gazdasági és gyártelepek részére előírás szerint berendezett mentőszekrények, kötszerek, desinficiálószeresek Creolin, Carboll, mindennemű állatgyógyászati cikkek és műszerek. Sertés és marha tápporok és Fluidek nagy raktára, ugyancsak nagy választék mindenféle gumi árúban sérvkötőkben, valamint fényképezéshez szükséges vegyszerekben.

Telefon 292.

Telefon 292.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

**Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-
Nagytenyészetek.**

(Növelési terület 94 hold.)

Világkivitel

**A legjobb magvak. A legnemesebb
csemetefák. A legszebb diszfák,**

==== cserjék, rózsák, fenyők. ====

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

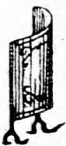
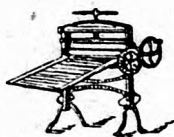
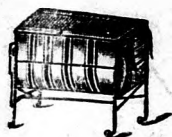
Dus főárjegyzék ingyen

Uj papi diszegyenruha!

Az 1908. évi Október hó 5-én tartatott Orsz. Lelkészegyesületi gyűlés Budapesten elhatározta, hogy a lelkészi kar részére a már ismertetett s időszerűsége folytán nélkülözhetetlen diszes egyenruhát ajánl ünnep alkalomkor való viselésre, hogy az egyházi méltóságot jobban kiemelje az egyforma külsőben rejlő erőt és az összetartozandóságot fokozza. Nemes Mihály történelmi festőművész az O. R. L. E. megbízása folytán tervezett ilyen diszes tógát, övvel; palástot kun-süveggel. Ezen tervet az Orle. elfo adta s tagjainak ajánlotta. Ezen diszes ruhákat Szántó József papi szabó első hmvásárhelyi diszmagyarruha készítő, szabómester stilszerűen és a legjutányosabb árban készíti. Egyházkerületi és egyházme gyűlésekre elmegy saját költségén. Bemutatja ott a minta ruháit s a megrendelőknek mértéket vesz. Vagy mérték megküldése esetén is eltudja készíteni azt. Pontos kivitelért szavato! Fenti ruhákat készíttetni óhajtó érdeklődőknek bővebb felvilágosítást ez ügyben képes árjegyzéket mértékvételi magyarázattal ingyen és bérmentve

Szántó József szabómester nyujt,
Hódmezővásárhelyről.

Nyomatott a Debr. Prot. Lap könyvnyomdájában.

TÓTH GYULA

Debrecen, Piac-utca 20.

Budweisi és honi gyártmányu porcellán, valamint Meißinger köpeny és öntött vaskályhák.

Minden szerkezetü vas- és porcellánburkolatu konyhák. Mul- tiplicator hőfejlesztő kályhabetétek. vadászfegyverek és felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények

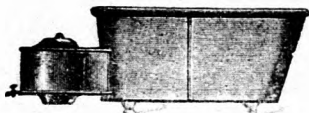
Lőporáruda.

Ujdonság! Browning-rendszerü ismétlő fegyver 190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak, vasbutorok, gyermekszékek és kocsik, mosdókészletek, fényezett konyhafelszerelések, gépmangorlók és facsarók, gummi átvonattal

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

baktai EGRY FERENCZ

Pozdeck és Thury utóda.

Kisgejőczön
Ung megye
Alapítva 1793-ban.

Budapesten
VI. Lehel-u. 8/a.
Alapítva 1847-ben.

Harangöntőde.

Készíték Budapesti és kisgejőczi műhelyemben minden nagyságu és hangu harangokat a kivánt összhangban, a legnagyobb felelősség mellett. Felszerelve uj modern forgatható vaskoronával, amelyek elmés szerkezetüknél fogva a tornyot megóvják a rázkódástól, és a harang tartósságát is beláthatlan időre biztosítják. Emellett könnyü járatuknál fogva egy ember által egyszerre több harang is huzható. Készíték vasharanglábakat, álló vagy fekvő szerkezetben a legszebb és legjobb kivitelben.

Nagyobb harang öntetett általam Kisgejőczön közel egy ezer darab, és budapesten 1650 drb. felszerelve Budapesten az európai híru Pozdech-féle vaskoronákkal és Kisgejőczön a saját találmányu szabadalmazott koronákkal, amelyekért igen sok kitüntetés (külföldön is) és elismerő iratot kaptunk. Hajdu és Biharvár megyék területén a következő egyházak kaptak harangokat: u. m. Hajdúnás, Hajdudorog, Hajduböszörmény, Hajdúhadház, Hajdusziget, Balmazújváros, Püspökudány, Nádudvar, Debreczen, Mikeség, Derecske, Bagamér, Báránd, N. Váradi, N. Szalonta, N. Bajom, N. Léta, N. Szántó, Berettyóújfalú, Ér-Diószeg, Ér-Endréd, Érmihályfalva, Ér-Hatvan, Biharpusz-pöki, Kismarja, Mezőkeresztes, Csermő, Füzesgyarmat, Mezőgyán, Mezőkövesd, P. csaj, Gálos petri, Tiszavata, Tiszalacz, Árpád, Erdőgyarok, Hosszupálvi, Bihardiószeg Feketebátor, Szakál. stb.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH

Budapest, Váci-körút 83,

Által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak

Locomobil és gőzcséplőgépek,

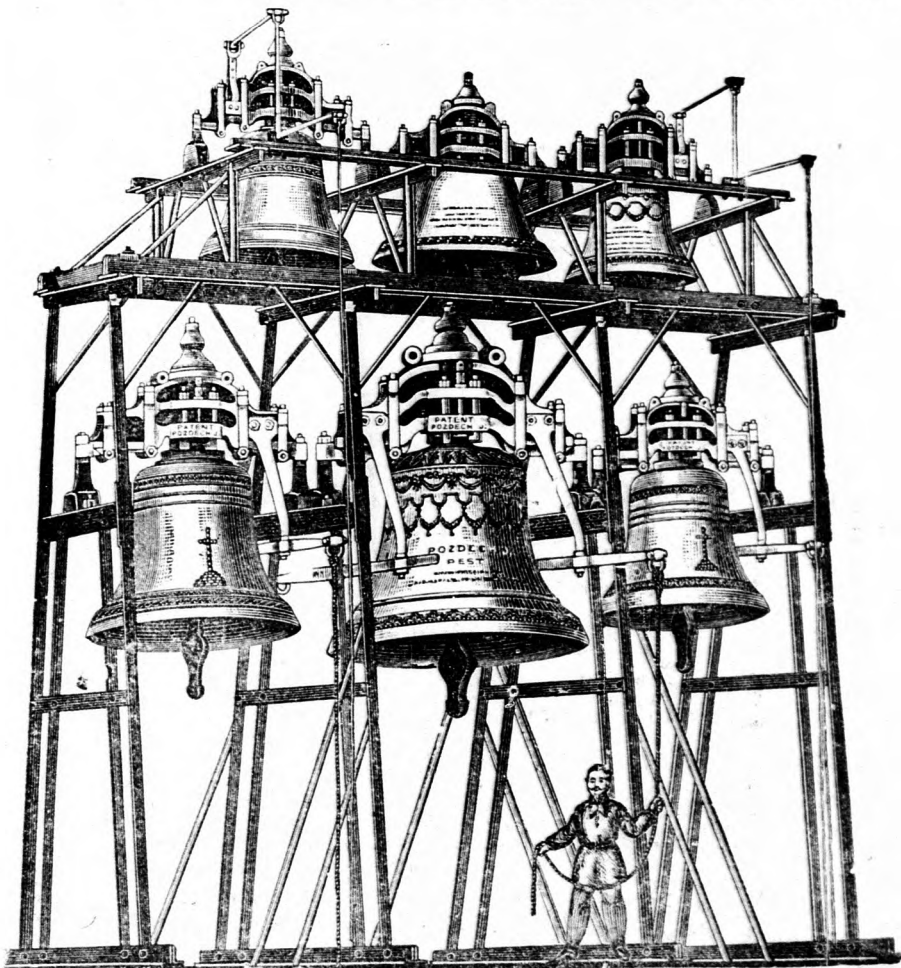
szalmakazalozók, Járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr. kapálók, szecs kavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, darálók, őrlőmalmok, egyetemes aczél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Képviselő és
bizományi
raktár

Laczka László

géplakatos mester
Debrecen,
II. Bethlen-utca 48. sz.

Király balzsam Köszvény és csusz ellen.

☞ ☞ Legujabb gyógyszer. ☞ ☞

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuznál** továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra **1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill.** Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót!!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek eredeti árakban szerezhetők be.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% suly és ármegtakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang fölszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vas-árványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való fölszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel iteltetve.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precizen** azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

Országgh Sándor és Fia

cs. és kir. udvari szállító

RÁKOS-PALOTA, Budapest mellett.

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy diszoklevéllel“ (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel“, az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany éremmel“ (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „diszoklevéllel“ (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hangú és szerkezetű, főleg a legujabb légnymatu (pneumatikai) orgonákat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hangú harmoniumok minden nagyságban. Harmiumok tetszésszerinti rajz és változat összeállítással rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldetik.